

MI ÚJSÁG AZ ÁLLATKERTBEN?

Összeállította: Hanga Zoltán

ÚJ KENGURUK ÉRKEZTEK

Az emberek jelentős részében jól körülírható kép él a kengurukról. Arra kevesen gondolnak, hogy az elnevezés meglehetősen sokszínű állatcsoportot takar, ahová a természettudósok 71 különféle fajt sorolnak. Állatkertünk – mondhatni, immár történelmi hagyományként – arra törekszik, hogy ne csak egy, hanem több kengurufajt is tartson egyszerre, ezzel is felhívva a figyelmet az állatcsoport változatosságára. A már meglévő nyugati szürke óriáskenguruk (*Macropus fuliginosus*) és az éjszakai házban látható ecsetfarkú patkánykenguruk (*Bettongia pennicillata*) mellé éppen ezért szereztünk be egy csapat fehér-törkű, vagy közkeletűbb nevén parmakengurut. A fehér-törkű kenguru igazából a kistermetű, sokszor összefoglalóan wallaby néven is emlegetett kenguruk közé tartozik. Tömege 3 és 6 kg közötti, és testhossza (farok nélkül) ritkán haladja meg az 50 cm-t. Igazi „újrafelfedezett” állatfaj: a tudomány számára ugyan már 1845-ben leírták, ám a XX. században hosszú évekig úgy gondolták, hogy a parmakenguru 1932-re teljesen kipusztult. A hatvanas évek derekán aztán felfedeztek egy állományt az Új-Zélandhoz tartozó Kawau-szigeten, amely állományt még az 1800-as évek végén telepítettek oda. Időközben az is kiderült, hogy egy kisebb populáció a kontinensen is fennmaradt, méghozzá Új-Dél-Wales állam területén. Újrafelfedezése óta a faj teljes védelmet élvez, és bár még ma is ritka állatfajnak számít, jó remény kínálkozik hosszútávú megmaradására.

A természetben élő populációk vizsgálata során a kutatók roppant érdekes különbségeket tártak fel a kontinensen fennmaradt állomány és a Kawau-szigeti példányok életmódja között. Bár az állatok mindkét területen főként éjszaka aktívak, s táplálékuk Új-Dél-Walesben és Új-Zélandon egyaránt különféle fűvekből és egyéb lágyszárú növényekből kerül ki, társas viszonyaikban, fejlődésükben és szaporodásukban lényegesebb különbség mutatkozik. A kontinensen élő fehér-törkű kenguruk inkább magányosan élnek, legfeljebb táplálkozás céljából verődik össze alkalmilag két-három állat. A Kawau-szigeten, ahol a populáció sűrűsége lényegesen nagyobb, jellemzőek a nagyobb, bár kétségtelenül laza szerkezetű csoportok. Az új-zélandi viszonyok amúgy kissé mosztóhábbak, mint az új-dél-walesiek, így a Kawau-szigeti példányok lassabban fejlődnek: a nőstények egy helyett két-, esetleg hároméves korukra válnak csak ivaréretté.

Néhány állatkertben már a XIX. században is előfordult egy-egy parmakenguru, de utána hosszú ideig teljesen hiányzott az állatkertek élő gyűjteményeiből. A faj újrafelfedezése után, 1966. és 1970. között 384 egyedat juttattak el a világ számos állatkertjébe, és ezzel sikerült megalapozni az életképes állatkerti világállományt. Mára a világ állatkertjeiben a fehér-törkű kenguru számít az ötödik legelterjedtebb kengurufajnak (a Bennett-, a vörös óriás- és a két szürke óriáskenguru-faj előzi csak meg), és ez lehetővé

teszi, hogy az állatkertek is részt vegyenek a faj további fennmaradásának biztosításában. Európai tenyésztőprogramja ugyan nincs e fajnak, ám újabban adataikat európai szintű törzskönyvben (ESB) tartják nyilván.

Mivel az állatkerti állományok túlnyomó része eredetileg Új-Zélandról való, a legtöbb helyen kisebb csapatokban tartják őket, néhol más kengurufajokkal együtt. A Berlini Állatkertben (Zoologischer Garten) például a nyugati szürke óriáskengurukkal közös kifutóban élnek. Mi is egy kisebb, hat fiatal egyedből álló csapatot szereztünk be, méghozzá egyenesen egy új-zélandi tenyésztőtől. Bár az állatok e sorok írásakor még a karanténban várakoznak, lapunk megjelenésének idejére, vagy nem sokkal azután már a nagyközönség is gyönyörködhet a ritka erszényesekben.

PESTI KENGURUKRÓNIKA

Az Állatkert első kenguruja a csödbe jutott Bécsvárosi Állatkert kalapács alá került gyűjteményéből származott: a kis Derby-kengurut (*Macropus eugenii*) Xántus János nem sokkal a kert megnyitása előtt, 1866-ban vásárolta meg a bécsi csödtömeggondnokságtól. A pesti „Kenguruh-gyepre” került jörszág még abban az évben társaságot kapott, és ettől kezdve néhány kisebb szünettől eltekintve csaknem folyamatosan éltek kenguruk a Budapesti Állatkertben. A mai Elefántház környékén kialakított kifutóban 1894-re már négy különböző fajt láthatott a közönség.

Az Állatkert 1809-1912-es átépítése a kenguru helyét sem hagyta érintetlenül. Az ugráló erszényesek a csekélyke méretű, ma Bambi-háznak nevezett pavilonba, illetve a hozzá tartozó aprócska kifutókba kerültek. Változás csak a harmincas évek elején következett be, amikor az Afrika-társaskifutó, illetve a hozzá tartozó istálló elkészültével a régi zebraistálló elvesztette eredeti rendeltetését. A funkcióját veszített házat alakították át a kenguruk számára, és bár a háború alatt sok kárt szenvedett, a nyolcvanas évek végéig ez a ház és a hozzá tartozó kifutók adtak otthont a kenguruknak. A jelenlegi új kenguruház a régi épület nagyarányú átépítésével 1991 tavaszára készült el.

A kenguruház lakói leggyakrabban vörös óriáskenguruk (*Macropus rufus*), illetve Bennett-kenguruk (*Macropus rufogriseus*) voltak, de a két szürke óriáskenguru-faj is számos egyeddel képviseltette magát az elmúlt évtizedek során. A másik végletet a kurtafarkú kenguruk (*Setonix brachyurus*), vagy a vöröshasú filanderkenguruk (*Thylogale billardieri*) jelentik, hiszen ezek az állatok aránylag rövid ideig kerültek bemutatásra. Mindent összevetve, a Kert története során eddig összesen 10 kengurufaj és további három patkánykenguru-faj egyedeit láthatta a budapesti közönség. Az eddig még soha be nem mutatott parmakenguruk megérkezésével e történelmi fajlista újabb fajjal bővült.

